

Tjänsteställe, handläggare
Specifika samverkansrådet för folkhälsa

Datum
2021-05-21

Sekreterare
Linnéa Hedkvist

Protokoll specifika samverkansrådet för folkhälsa

Tid: Fredag den 21 maj 2021 kl 09.00-12.00

Plats: Digitalt via Zoom

Vid protokollet

Linnéa Hedkvist
Sekreterare

Justerat: 2021-06-07

Behcet Barsom	Hans Sedström
Ordförande	Justerare

Närvarande ledamöter:

Hans Sedström	Askersunds kommun
Örjan Andersson	Degerfors kommun
Veronica Wallgren	Hallsbergs kommun
Bella-Maria Kronman	Hällefors kommun
Martin Hårsmar	Karlskoga kommun
Annica Sjöqvist	Kumla kommun
Nils Olof Tivemyr	Laxå kommun
Berth Falk	Lekebergs kommun
Mathz Eriksson	Lindesbergs kommun
Ronnie Edvardsson	Ljusnarsbergs kommun
Tom Rymoén	Nora kommun
Jimmy Nordengren	Örebro kommun
Kristin Lundström	Örebro läns bildningsförbund
Unnur Tryggvadóttir Nordell	RF-SISU Örebro län
Behcet Barsom	Region Örebro län

Övriga närvarande:

Ingmar Ångman	Region Örebro län
Anna Jakobsson	Region Örebro län
Linnéa Hedkvist	Region Örebro län
Jan Sundelius	Region Örebro län
Peter Björklund	Folkhälsochef norra Örebro län
Helena Sundberg	Region Örebro län
Chadi Jaber	Region Örebro län

Postadress
Region Örebro län
Regional utveckling
Box 1613, 701 16 Örebro
E-post: regionen@regionorebrolan.se

Besöksadress
Eklundavägen 1, Örebro
Tel: 019-602 70 00
Organisationsnummer: 232100-0164

1. Mötet öppnades

Ordförande Behcet Barsom hälsade de närvarande välkomna till dagens möte.

2. Val av justerare utöver ordförande

Hans Sedström utsågs till justerare.

3. Godkännande av dagordning

Förslaget till dagordning godkändes med undantag för punkten information om Healthy Cities Sverige som flyttas till ett senare möte.

4. Föregående mötes protokoll

Protokollet från föregående möte den 5 februari lades till handlingarna.

5. Tema: Främjande och förebyggande arbete i omställningen till Nära vård? Vad kan folkhälsoparterna bidra med?

Jan Sundelius, utvecklingsledare nära vård, inledde med att beskriva bakgrunden och pågående arbete med omställning av hälso- och sjukvården i Sverige till det som kallas Nära vård.

Arbetet är en "resa" som pågått i flera år och ett flertal statliga utredningar ligger till grund för omställningsarbetet:

- [Trygg och effektiv utskrivning från slutna vård, SOU 2015:20](#)
- [Effektiv vård, SOU 2016:2](#)
- [God och nära vård En gemensam färdplan och målbild, SOU 2017:53](#)
- [God och nära vård. En primärvårdsreform, 2018:39](#)
- [God och nära vård. Vård i samverkan, SOU 2019:29](#)
- [God och nära vård En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem, SOU 2020:19](#)
- [God och nära vård Rätt stöd till psykisk hälsa, SOU 2021:6](#)

Nära vård innebär en omställning på lång sikt utifrån de behov som finns och med effektiv resursfördelning, samordning och delaktighet som grund.

Omställningen innebär ett tydligare fokus på att arbeta hälsofrämjande, dvs ur ett folkhälsoperspektiv. I den nära vården är primärvården, som utförs av såväl kommuner som regioner, basen och har ett viktigt uppdrag att samverka med andra delar av hälso- och sjukvården. Den ska också samverka med till exempel socialtjänst, skola och civilsamhället. Kommunernas hälso- och sjukvård står för ca 25 % av primärvården. En tanke som lyfts i utredningarna är "Hälsocentralen mitt i byn", dvs att primärvården blir ett nav i samverkan med andra offentliga verksamheter och det civila samhället.

Fyra ledord är viktiga i omställningen,; närhet, jämlikhet, enkelhet och trygghet.

I befolkningen finns olika grupper med olika behov utifrån förutsättningarna att vara delaktiga i sin vård och omsorg samt komplexitet i samordning av individens vård- och omsorgsbehov.

Omställningen till personcentrerad vård och omsorg innebär att gå

<i>Från</i>	<i>Till</i>
Fokus på organisation	Fokus på person och relation
Individen som passiv mottagare	Individen som aktiv medskapare
Isolerade vård och omsorgsinsatser	Samordning utifrån personens fokus
Reaktiv behandling	Proaktiva och hälsofrämjande insatser

Det gäller att skapa möjligheter för våra invånare att leva ett gott liv i vardagen, inte i vården. Samordning krävs både internt och externt. De interna mellanrummen är ibland ett större problem än de mellan huvudmännen.

Frågor och tankar som lyftes i den efterföljande diskussionen:

- Vad sker konkret i Örebro län kring nära vård? Det pågår ett arbete med att ta fram en målbild för nära vård. Många tjänstepersoner och förtroendevalda deltar i SKR:s utbildningssatsning. Pandemin har synliggjort behovet av omställningen.
- Hälsocentralen mitt i byn liknar tidigare tankar om skolan mitt i byn. Hur blir detta verklighet?
- Bredbandsutbyggnad i hela länet är en viktig förutsättning för omställningen.

Linnea Hedkvist beskrev hälsans bestämningsfaktorer och behovet av att arbeta hälsofrämjande och förebyggande. Mycket av dagens hälso- och sjukvård innebär behandlande och rehabiliterande arbete, dvs insatser som sätts in när skadan redan är skedd. Att arbeta hälsofrämjande, promotivt, innebär att rikta insatser till hela befolkningen och syftar till att främja hälsa och stärka eller bibehålla människors fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Detta genom att stärka tilltron till den egna förmågan och öka kontrollen över den egna hälsan. Hälsofrämjande arbete bedrivs oftast utanför hälso- och sjukvården och har hela befolkningen, eller grupper i befolkningen, som målgrupp. Begreppet proportionell universalism innebär att insatser för att förbättra hälsan bör vara universella, det vill säga riktade till hela befolkningen, samtidigt som de bör vara proportionella till de behov som finns i utsatta grupper. Sjukdomsförebyggande arbete (prevention) syftar till att minska risken för uppkomst av sjukdom, skada, fysiska, psykiska eller sociala problem, och att förhindra återinsjuknande eller genom tidig upptäckt förhindra att sjukdom

utvecklas. Arbetet bedrivs huvudsakligen inom hälso- och sjukvården och riktas mot olika riskgrupper.

Peter Björklund beskrev två olika hälsofrämjande och förebyggande insatser som pågår i norra länsdelen.

Det första exemplet var "Hälsosamt liv i tredje åldern" där syftet är att stärka det friska och därmed kunna påverka olika former av funktionsnedsättningar, sjukdom och ohälsa bland äldre. Arbetet, som baseras på de fyra hörnplarna för hälsosamt åldrande, ska vara systematiskt och kunskapsbaserat på en strategisk- och operativ nivå och samordna och effektivisera samverkansformer.

Prioriterade områden är ensamhet och psykisk ohälsa samt fallförebyggande stöd.

En fråga som ställdes var hur medborgare involveras i arbetet. Svaret var att det till att börja med sker genom att t ex medlemmar från Röda korset och väntjänsten ingår i arbetet.

Det andra exemplet var "Jämlig hälsa – CROSS", arbete med riktade hälsosamtal på vårdcentralerna i Hällefors och Kopparberg och utveckling av samverkan med civila samhället. För kommunernas del innebär arbetet också att åstadkomma en jämlig hälsa bland invånarna. Bakgrunden är höga ohälsotal bland vuxna i Hällefors och Ljusnarsbergs kommun.

Arbetet bygger på tanken att god hälsoutveckling innebär ett delat ansvar mellan individen som tar ansvar för sin hälsa och samhällets som tar ansvar för att skapa förutsättningar för detta. Efter genomfört hälsosamtal ska individen ges erbjudande om att delta i aktiviteter t ex i föreningslivet. Det innebär att lokalt hitta verksamheter och aktörer som kan erbjuda fysisk aktivitet, social samvaro, erbjuda information om hälsosamma vanor etc för rätt målgrupper, i trygga och bra miljöer samt att utveckla dialog och samverkan.

En workshop genomfördes med frågeställningarna

1. Hur arbetar vi med främjande och förebyggande insatser i vår kommun/organisation?
2. Hur kan vi samverka i länet med främjande och förebyggande insatser?
3. Hur kan vi utveckla samverkan över gränserna, t ex med civila samhället?
4. Vilket stöd behöver vi i arbetet med främjande och förebyggande insatser?

De synpunkter som redovisades var:

- Hitta roller och låt kommun och civilsamhälle göra vad de är bra på.
- Stärk samarbetet
- Infrastruktur. Det måste gå att bo, arbeta och leva på landsbygden. Ex bredband

- Använd familjecentralerna som ingång
- Främja naturliga mötesplatser för grupper
- Kollegialt samarbete
- Delaktighet, involvering från medarbetare vid förändring
- Empowerment, invånaren måste vara delaktig i sin egen vård
- MI som metod
- Gruppen bekräftar bilden om att riva hinder
- Små kommuner kan samverka som exempel i norra länsdelen
- Seniorer har varit bortglömda i arbetet
- Dans för hälsa
- Kommunerna och regionen ska vara möjliggörare för olika aktörer
- Fokus inom RF-SISU strategi 2025 är rörelse hela livet. Inkludering av äldre i större grad
- Exempel från Hallsberg – dagcentraler mitt i byn i form av mobila team.
- Nära vård är en spännande resa
- ÖLBF finns med i många olika utvecklingsarbeten och verksamheter. Företrädare för civilsamhället behöver bjudas in till de offentliga aktörerna för att presentera sitt erbjudande och vad man kan göra i sitt arbete.
- En webbportal med presentation av vilka verksamheter som finns vore bra liknande [Insatskatalogen](#) eller Möckelnföreningarnas [Lisaportal](#)
- Förtroenderesa för att utveckla samverkan mellan offentligt och civila samhället. Framförallt från det offentliga sida.
- Viktigt att värna om det förebyggande och främjande arbetet när ekonomin är kärv. Viktigt särskilt utifrån den ökade ohälsan i samband med pandemin.

De bilder som visades under mötet bifogas protokollet.

6. Uppföljningsdag 2021

Linnea Hedkvist informerade om pågående arbete i arbetsgruppen inför Uppföljningsdag 2021. Uppföljningsdagen kommer att genomföras som ett fysiskt möte fredagen den 17 december (ändrad dag efter mötet, sekreterarens anmärkning) och fokus föreslås ligga på hälsofrämjande och förebyggande inom ramen för arbete med psykisk hälsa. Fortsatt planering pågår i arbetsgruppen.

7. Uppföljning av handlingsplanerna – rapport från område Välfärd och folkhälsa

Linnea Hedkvist informerade om den rapport som tagits fram inom området Välfärd och folkhälsa, en genomgång av pågående arbete med bl a handlingsplan för god, jämlik och jämställd hälsa samt övriga handlingsplaner som berör området. Syftet är att presentera pågående arbete samt att se om

arbetet har rätt riktning och är på väg mot att uppfylla det önskvärda läget i den regionala utvecklingsstrategin. Uppföljningen är intern på Valfärd och folkhälsa och inte heltäckande för alla aktörer. Den omfattar inte regionens hälso och sjukvård förutom det som sker i samverkan mellan kommunerna och regionen. Rapporten ger insikter inför kommande revideringar av handlingsplanerna och de utmaningar som identifierats är att handlingsplanernas bredd gör att det inte finns resurser som svarar mot de mål och insatser som handlingsplanerna sammantaget spänner över samt att handlingsplanerna tydligare behöver utgå från en omvärlds- och behovsanalys. Utvecklingsarbetet behöver i större utsträckning riktas mot hälsofrämjande och förebyggande insatser, en FoU funktion inom regional utveckling behöver utvecklas likaså samverkan mellan den offentliga verksamheten och det civila samhället.

8. Aktuellt inom folkhälsoområdet

Helena Sundberg, staben för hållbar utveckling, och Chadi Jaber, tolk- och översättarservice, informerade om projektet Kulturdialog genom tolk. Arbetet som sker i samarbete med Borlänge kommuns tolkförmedling och Linnéuniversitetet och medfinansieras av asyl-, migrations och integrationsfonden (AMIF), pågår under perioden mars 2020 – juni 2022. Bakgrunden är att regionens tolkar i sina tolkuppdrag sett att det förutom språkliga barriärer även finns kulturella barriärer som behöver överbryggas.

Projektets övergripande mål är att nyanlända och offentligt anställda ska mötas rättssäkert och likvärdigt, att upplägget på insatsen har formaliserats med kursplaner och metodstöd för dialogföreläsningarna samt att insatsen i framtiden förmedlas av offentligt drivna tolkförmedlingar. Målgrupp är tredjelandsmedborgare, dvs de som inte är medborgare i någon av Europeiska unionens medlemsstater, via SFI och gymnasiets språkintruktionsprogram samt offentligt anställda i olika kundverksamheter. Även föreningar kan beställa föreläsningar. Exempel som gavs var samtal med gymnasieelever om t ex samtycke vilket skulle kunna utvecklas till frågor om trygghet och kriminalitet. På SFI provar man sig fram med vilket språk som passar bäst, lätt svenska eller på modersmål. Man har också funderat på hur man kan utveckla kunskapen om vilken mottaglighet som finns efter traumatiska upplevelser vid flykt. De frågor som fångats upp är t ex missnöje med hälso- och sjukvården när man är ny i landet och detta har då bearbetats genom övningar om var man söker vård vilket ger en positiv bild av den svenska hälso-och sjukvården. En annan fråga är att det finns benägenhet att inte söka vård för psykisk ohälsa som betraktas som ett stigma. Andra frågor är skolans uppbyggnad och föräldrarollen samt rykten om att socialtjänsten ofta omhändertar barn. Målet är ca 100 dialogföreläsningar på SFI och ca 50 föreläsningar hos kund. Föreläsningarna kan skraddarsys efter behov.

Linnea Hedkvist informerade om Folkhälsomyndighetens webbplats [Tema folkhälsa](#) som ger information för lokalt och regionalt folkhälsoarbete. Hemsidorna innehåller också beskrivningar av folkhälsopolitikens mål, vem som gör vad inom folkhälsoområdet, förklaringar av begrepp och teoretiska ramverk, statistik av olika slag samt verktyg och stöd att använda i det praktiska arbetet

9. Rapport från chefsgrupp folkhälsa

Ingmar Ångman rapporterade. Sedan föregående möte har chefsgruppen hållit ett möte (mars). Vid detta har bl a föräldraskapsstödet i länet diskuterats, hur samverkansarbetet kring åldrande med livskvalitet ska ske där regionens insats i första hand är kunskaps- och metodstöd för att stärka pågående lokalt arbete. Chefsgruppen besöktes också av den nya forskningsledaren folkhälsa vid UFC, universitetssjukvårdens forskningscenter.

10. Frågor att lyfta till kommande möten

Frågor som lyftes var fortsatt fokus på insatsområden i Handlingsplan för god, jämlik och jämställd hälsa. Måluppfyllelse i skolan har prioriterats av det regionala samverkansrådet och område Utbildning och arbetsmarknad arbetar med projektet "Skolresultaten i regionen har förbättrats". Resultat och metodbeskrivning av genomförd skolundersökning Liv & hälsa ung sarskola samt resultat från Liv & hälsa ung Covid 2021 lyftes också.

11. Mötet avslutas

Ordförande Behcet Barsom tackade mötesdeltagarna för visat intresse och avslutade mötet.